

Nd.

202. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 13 20. okt. 1905, um rithöfundarétt og prentrétt.

Flm.: Stefán Jóh. Stefánsson, Eysteinn Jónsson, Gunnar Thoroddsen, Sigurður Thoroddsen, Ásgeir Ásgeirsson, Gísli Guðmundsson, Sigurður Bjarnason, Sigfús Sigurhjartarson.

1. gr.

1. gr. laganna orðist svo:

Höfundur hver á eignarrétt á því, er hann hefur samið eða gert. Hann hefur því innan þeirra takmarka, sem lög þessi setja, einkarétt á:

- a. að birta og gefa út rit sín, skrifuð, prentuð eða margfölduð á hvern hátt sem er, þýða þau, sýna þau á leiksviði eða í kvikmynd, lesa þau upp, flytja í útvarp eða hagnýta þau eða koma á framfæri með öðrum hætti; þetta gildir jafnt um allt ritað mál, ræður og erindi (sbr. þó 2. málsg. 8. gr. og niðurlag 13. gr.), svo og tónsmíðar allar,
- b. að gera eftirlíkingar (kopíur), ljósmyndir eða aðrar eftirmyndir af verkum sínum, svo sem höggmyndum, skurðmyndum, málverkum, teikningum og hvers konar uppdráttum, ljósmyndum, listsmíði, fyrirmyndum og hverju því verki, sem höfundarréttur getur fylgt, svo og að margfalda slíkar eftirmyndir til sölu, auglýsinga eða hagnaðar á nokkurn hátt,
- c. að sýna opinberlega slík verk, sem í b-lið greinir, í hvaða skyni sem er, séu þau í einkaeign; þetta gildir þó ekki um einkasöfn, sem opin eru almenningi samkvæmt staðfestri reglugerð.

2. gr.

2. gr. laganna orðist svo:

Nú hefur stéttarfélag eða stéttarsamband höfunda fengið almenna aðild um flutningsrétt á ritverkum og tónsmíðum og reglur verið settar um það efni, og skal þá heimilt, án sérstaks leyfis hverju sinni, að lesa upp og flytja í útvarp einstök kvæði, smásögur, ritgerðir eða kafla úr ritum, svo og að syngja eða leika einstök lög og tónverk, sem út hafa verið gefin, eða kafla úr þeim, enda sé þá fullnægt settum skilyrðum um rétt höfundar og greiðslu til hans. Nú er höfundur ekki í stéttarfélagi, og nýtur hann þó sama réttar og áskilinn er í hinum almennu reglum eða samningum, en hvorki meiri né minni; sama er, ef höfundarréttur er kominn öðrum í hendur.

Einstök kvæði, sögur, ritgerðir og kafla úr ritum, svo og einstök lög og kafla úr tónverkum, sem út hafa verið gefin, má hafa um hönd án allra kvaða á samkomum,

sem haldnar eru í góðgerðaskyni, eða til þess eingöngu að kynna menntir þjóðarinnar, eða til mannfagnaðar aðeins, enda komi þá engin greiðsla fyrir flutninginn; svo og á samkomum félaga eða skóla, enda sé ekki greitt fyrir flutninginn og aðgöngueyrir ekki hærri en svarar beinum tilkostnaði. Danslag má leika kvaðalaust á slíkum samkomum, þó að hljóðfæraleikari taki venjulega þóknun, nema félagsbundin eða föst hljómsveit leiki.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi og koma til framkvæmda, þá er settar hafa verið reglur samkvæmt fyrri málsgr. 2. gr. og menntamálaráðherra hefur staðfest þær.

4. gr.

Lög nr. 11 22. okt. 1912 eru úr gildi felld.

5. gr.

Þegar lög þessi hafa blotið staðfestingu, sbr. 3. gr., skal fella meginmál þeirra inn í texta laga nr. 13 20. okt. 1905, um rithöfundarétt og prentarétt, og gefa þau út svo breytt með fyrirsögninni: Lög um höfundarétt og prentarétt.

Greinargerð.

Frv. þetta er flutt eftir ósk Bandalags íslenzkra listamanna og samkvæmt ályktunum listamannabingsins 1912, í því skyni að bæta til bráðabirgða úr þeim ágöllum höfundarlaganna, sem bersýnilegastir eru og ekki verður lengur við unað.

Svo má að orði kveða, að íslenzkir höfundar séu nær réttlausir með öllu, jafnvel í sínu eigin landi. Þetta er enn ljósara eftir að útvarpið kom til sögunnar. Það er að visu efasamt, lögfræðilega séð, hvort heimildina í rithöfundalögum um að „lesa upp“ úr ritum megi nú skilja svo, að hún nái einnig til þess að lesa upp í útvarp, sem engan óraði fyrir, að til mundi verða, þegar rithöfundalögin voru sett. Slikur „upplestur“ er engan veginn í eðli sínu sambærilegur við að lesa upp úr riti fyrir tiltölulega fámennum hóp eða innan fjögurra veggja, eins og átt er við í lögum. Sama er um tónsmíðar. Um þetta mikilsverða atriði hefur ekki dómur gengið enn sem komið er.

Það mun og mega telja, að legið hafi við horð undanfarið, að einhverjir samningar yrðu gerðir milli höfunda og yfirstjórnar útvarpsins um heimil afnot þess af ritsmíðum og tónverkum, með tilteknum skilyrðum, eins og gert er ráð fyrir í 3. gr. En slíkt skipulag er löngu komið á t. d. í nágrannalöndum vorum, og hið sama eða svipað um öll síðuð lönd. Flestum mun og verða það æ ljósara, að slíkt réttleysi sem íslenzkir höfundar eiga nú við að búa sé með öllu ósæmandi síðmannaðri þjóð.

Fyrir nokkrum árum voru bornar fram á Alþingi breytingartillögur við rithöfundalögin, einkum með það fyrir augum, að Ísland gæti gengið í Bernarsambandið. Þetta atriði er ágreiningsmál, enda er því ekki hreyft hér. Má því vænta, að þessar sjálfsögðu réttarbætur megi ganga fram, íslenzkum höfundum til handa í sínu eigin landi. Allir fá nú störf sín vel goldin og framleiðslu sína. Hvernig má það þá standast, að andleg framleiðsla ein sé nú svo „verðlaus“ og réttlaus í landinu sem í lögum er fyrir mælt?

Til þess að koma í veg fyrir það, að þessi lagasetning gæti haft nokkra óvissu í för með sér í þessum efnum, þó ekki væri nema um tíma, er það ákvæði sett í 4. gr. frv., að lögin komi ekki í gildi fyrr en um leið og full skipan er komin á málin og staðfest af menntamálaráðherra.

Efni laga nr. 11 1912, um höfundarétt á myndum og uppdráttum, er tekið upp í 2. gr. þessa frv., og verða hin því óþörf.

Hér er aðeins um breytingar að ræða til bráðabirgða, eins og áður segir, en á yfirstandandi Alþingi mun verða horin fram tillaga til þingsályktunar um undirbúning heildarlöggjafar um höfundarétt og listvernd.